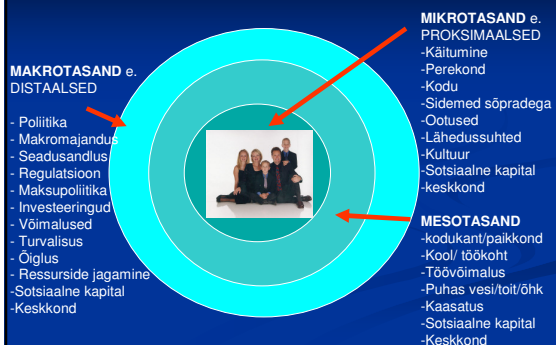

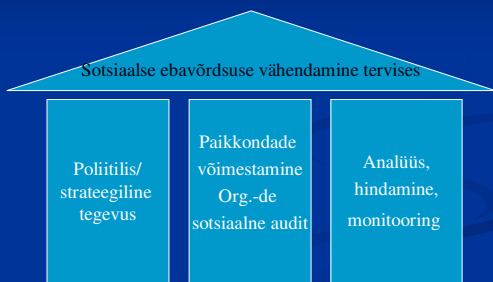
Tervisedenduslikud strateegiad ja meetodid

Anu Kasmel
Tartu Ülikool

TERVISEMÕJURITE TASANDID

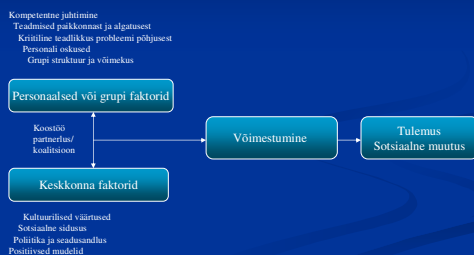

Kolm peamist tegevusvaldkonda õigluse/võrdsuse mõjutamisel tervises

Muutuste saavutamine ökoloogilise lähenemisega.

Fawcett et al 1995

Meetodid

- I partnerlus
- II võimendamine
- III poliitika ja seadusandluse mõjustamine
- IV informatsioon ja massimeedia
- V advokeerimine ehk tervise eest seismine
- VI juhtimine ja korraldamine
- VII muutuste kommunikatsioon

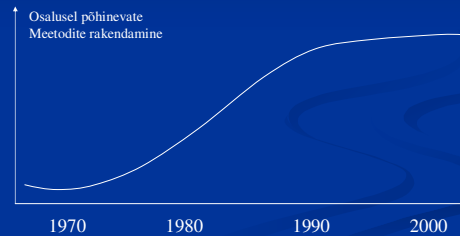
Partnerlus

- Partnerluse all mõistetakse koos-osalemist kõigi programmi etappide käigus.
- Partneritena nähakse nii paikkonna elanikke, professionaale kui kõiki asjaosalisi. Igaüks toob endaga kaasa tehnilisi oskusi ja elukogemusi ning omavad sidemeid teiste gruppidega.

Osalus

- Paikkonna elanike aktiivset kaasatustpaikkonna elu puudutavate otsuste tegemisse, programmide planeerimisse, elluviimisse ja hindamisse.

Osalusel põhineva tegevuse areng

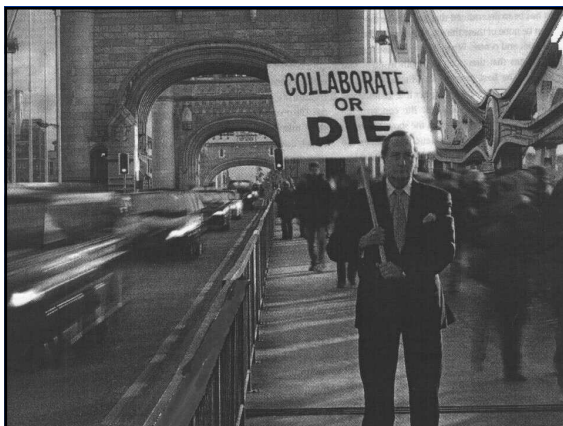

Osaluse astmed

- Passiivne osalemine
 - Beneficiaries basically welcome the project proposals and support them but are generally cautious in the management
- Kasvav osalemine
 - Beneficiaries begin to develop more trust in the project and more contact with its activities and staff – they take some responsibilities;
- Aktiivne osalemine
 - Beneficiaries play the role of active partners in project's implementation and development and have increasing responsibilities;
- Võimestumine
 - Beneficiaries are both willing and able to sustain and further develop the initiatives begun by the project.

Partnerlus ja koalitsioonid

- Peetakse nn. 'kuumadeks' strateegiateks kompleksete tervisedenduslike probleemide lahendamisel;
- Interorganisatsioonilised, kooperatiivsed, ja sünergilised koostöövormid;
- "Organisatsioon, mis koosneb indiviididest, kes esindavad erinevaid organisatsioone ning on nõustunud koostööks ühiste eesmärkide saavutamiseks (Feighery and Rogers, 1989)
- "Organisatsioonid, mis kombineerivad erinevate huvigruppide inim- ja materiaalsed ressursid saavutamaks spetsiifilist tulemust, mida nad eraldi ega omaette ei saavutaks (Brown 1984).

II Võimestumine ehk tervisesuutlikkus

- Täheleb indiviidide, gruppide ja paikkondade suutelisust kontrollima oma terviseomajureid ja tegema tervisttoetavaid otsuseid.
- Rappaport, 1981*
- See on protsess, millega indiviidid ja grupid muutuvad võimeliseks ja tegutsevad aktiivselt oma tervise seonduva olukorra parendamisel, omavad otsustusõigust ja võimu oma keskkonna mõjutamisel ja ennast puudutavate küsimuste lahendamisel.

Alternatiivne lähenemine

Paikkonna suutlikkuse valdkonnad (domeenid) ja indikaatorid

- Paikkonna aktiveerimine (osavõtt, liidrite olemasolu, gruppide ja võrgustike olemasolu)
- Paikkonna pädevus (teadmised ja oskused vajaduste analüüsiks, toenduspoiste lahenduste elluviimiseks ja tegevuste/tulemuste hindamiseks)
- Probleemilahenduste juhtimise oskused (meeskonnatöö, paindlikkus, juhtimisoskused, kaasamisoskused)
- Toetava keskkonna loomine (poliitiliste otsuste mõjutamise, finantsressurside hankimise, sihtgruppide ja võrgustike koolituste ja sotsiaalsete suhete arenduse oskused)

Võimestumise areng

Viie etapi mudel võimestumise kasvus (Jackson et al. 1989, Labonte, 1989)

I	II	III	IV	V
Personaalne areng	Vastastikused toetusgrupid	Teemale fookus ja kampaaniad tsioonidest/ paikk. organisatsioon	Osavõtt organisa- koalisioonid	Kollektiivne poliitiline ja sotsiaalne tegevus

← Psühholoogilise võimestumise defitsiit Paikkonna võimestumine →

Paikkonna tervisearengu planeerimise tsükkel

III poliitika ja seadusandlus mõjustamine

- Poliitika on väärtuste kogum, millest otsuste tegemisel juhitudakse.
- Tervisedendus püüab mõjutada paljude sektorite poliitikat.
- 'Kontrollil põhinev e. h'ammaste' poliitika
- 'Mõjutamisel põhinev, e. 'närimiskummi' poliitika.
- Makro- ja mikro tasandipoliitika.

Soovitused poliitika mõjutamisel:

- Tee endale selgeks seaduspärasused ja teooriad, kuidas poliitiliste muutuste saavutamine töötab;
- Sotsiaalsetel mõjutustel on kriitiline roll;
- Õpi ja praktiseeri 'mõjutaja' oskusi;
- Loo sildu ja ühendusi inimestega, kes mõtlevad samamoodi;
- Tee koostööd teiste sektorite inimestega;
- Igatüüpi saab mõjutada otsuseid natuke, koos saame palju!

V advokeerimine ehk tervise eest seismine

- Advokeerimist iseloomustavad kolm peamist näitajat: 1) see keskendub 'ülalt-alla' tulevatele tervise mõjuritele, poliitilistele eesmärkidele; 2) need eesmärgid on tüksteisega vastuolus; 3) oma meetoditelt on advokeerimine olupoliitiline ja reageeriv.

- Peamised meetodid: informatsioon ja veenmine.

IV Informatsioon ja massimeedia

- Massikommunikatsioon on igasugune kommunikatsioonivorm rahvaga, mis ei sõltu interpersonaalsetest suhetest;
- Massimeedia – trükitud või audiovisuaalne materjal, mis on kavandatud jõudmaks auditooriumini. Peeti 50.-70.ndatel mõjuvaimaks tervise teabe levimise vahendiks;
- Selle kaudu levib ca 80% tervise teabest;
- 70.-ndatel selgus, et ei tööta hästi;
- Turundus – tegevused, mis on kavandatud veenmaks inimesi muutma teatavat käitumisviisi.

VI juhtimine ja korraldamine

■ JUHTIMINE

- Organisatsiooni visiooni loomine
- Personali võimestamine ja suutlikkuse arendus
- Organisatsioonilise kultuuri arendamine
- Kommunikatsioon.

■ KORRALDAMINE

- Organisatsiooni struktuuri loomine
- Informatsiooni juhtimine
- Otsuste tegemine
- Personaliküsimuste lahendamine
- Nõupidamiste juhtimine

VII muutuste kommunikatsioon

USKUMUSED ⇄ SUHTUMISED ⇄ KAVATSUSED ⇄ KÄITUMINE

Meediaeffektide neli mudelit:

- I Otsese mõju mudel - aerosooli efekt, omistamise efekt
- II Kahe astme mudel: esmane mõju arvamusiandjatele, kes seejärel mõjutavad edasi (innovatsiooni difфуsiooni mudel);
- III Vajadustest johtuva tarbimise mudel – inimesed märkavad seda, mis sobib nende vajadustega ja saavad kinnitust;
- IV Kultuurilise mõju mudel -

Muutuste protsessi teooriad

1. Indiviidi taseme muutuste teooriad
2. Organisatsiooni taseme muutuste teooriad
3. Paikkonna taseme muutuste teooriad